

การศึกษาเพื่อวางแผนทางปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา
ด้วยวิธีทางผังเมือง

นายอิทธิพงศ์ ตันมณี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-358-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017632 117307508

A STUDY FOR URBAN LANDSCAPE DEVELOPMENT GUIDELINES OF
THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

Mr. Itthipong Tunmarnee

A Thesis Submitted in Partical Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning
Department of Urban and Regional Planning
Graduate School
Chulalongkorn University

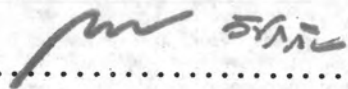
1991

ISBN 974-578-358-7

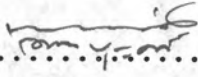
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเพื่อวางแผนทางปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองบริเวณเกาะ
พระนครศรีอยุธยาด้วยวิธีทางผังเมือง
โดย   นายอิทธิพงศ์ ตันมณี
ภาควิชา   การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์เดชา บุญค้ำ
   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ

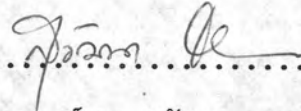
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ขวัญสรอง อติโพธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์เดชา บุญค้ำ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สายหู)

ยติพิทพงศ์ ดันมณี : การศึกษาเพื่อวางแนวทางปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา ด้วยวิธีทางผังเมือง (A STUDY FOR URBAN LANDSCAPE DEVELOPMENT GUIDELINES OF THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA) อ.ที่ปรึกษา : รศ.เดชา บุญค้ำ, ผศ.ดร.สุวัฒนา ธาตานิติ, 311 หน้า, ISBN 974-578-358-7.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาเพื่อวางแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา ด้วยวิธีทางผังเมือง โดยจะเริ่มศึกษาภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมือง ที่สวยงามด้วยยอดเจดีย์เสียดฟ้ามากมาย ซึ่งรวบรวมจากบทความทั้งภาษาไทยภาษาต่างประเทศ และจากภาพถ่าย และสาเหตุการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์เมืองจากสาเหตุต่างๆ ตั้งแต่การเสียกรุงและหลังจากนั้น มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ ในปี พ.ศ. 2475 และนโยบายของผู้บริหารประเทศ เพื่อดึงดูดประชาชนเข้าสู่พื้นที่ อันส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพภูมิทัศน์เมืองอย่างมาก จากนั้นศึกษาถึงสภาวะ (IMAGE) ในปัจจุบันของเมือง ว่ายังคงเหลืออะไรไว้ให้เรารักษาม้าง โดยศึกษาตามแนวเส้นทาง (Path) ที่มีความสำคัญต่อสภาวะ และภูมิทัศน์ของเมืองประวัติศาสตร์อยุธยาอันได้แก่โบราณสถาน จะได้เส้นทางทั้งสิ้น 13 เส้นทาง เมื่อได้เส้นทางดังกล่าวแล้ว จึงนำมาศึกษาถึงภูมิทัศน์เมืองตามเส้นทางที่กำหนด เพื่อจำแนกลำดับของคุณภาพภูมิทัศน์เมืองได้ดังนี้คือ 1. จุดที่ไม่มีปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมือง มี 17 แห่ง 2. จุดที่ยังไม่มีปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมืองในปัจจุบัน แต่อาจมีปัญหาในอนาคต มี 11 แห่ง 3. จุดที่มีปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมืองขนาดเบา มี 4 แห่ง 4. จุดที่มีปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมืองขนาดหนัก มี 8 แห่ง

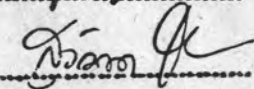
วิทยานิพนธ์นี้ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองด้วยแนวทางทางผังเมืองแบ่งเป็น 4 ระดับคือ 1. ระดับจังหวัด เสนอถึงบทบาทและหน้าที่สำคัญของเมือง 2. ระดับเมือง เสนอแนะเปอร์เซ็นต์พื้นที่อาคารคลุมดิน และความสูงของอาคาร 3. ระดับชุมชน โดยเสนอการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับความสูง และพื้นที่อาคารคลุมดิน 4. ระดับบริเวณ การจัดแต่งบริเวณอย่างคร่าว ๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักภูมิสถาปัตย์ต่อไป

ภาควิชา ..... การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา ..... การวางผังเมือง
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติกร .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

ITTHIPONG TUNMARNEE : A STUDY FOR URBAN LANDSCAPE DEVELOPMENT
GUIDELINES OF THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA. THESIS ADVISOR :
ASSO.PROF. DACHA BUNCOM, ASST.PROF. SUWATTANA THADANITI. 311 PP.
ISBN 974-578-358-7

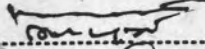
This thesis to aimed at studying possibility of setting up a guidelines for urban landscape development of the ancient island areas of Ayutthaya, utilizing city planning method. At the onset, the original landscape of the city will be explored and findings will be made on factors on environmental changes. Information on original picturesque landscape, beautified with magnificent pagodas and temple spires, will be collected from manuscripts, paintings, books, archival documents, both local and foreign sources. Factors for environmental changes are both external and internal. External factors, especially wars with Burma, and internal factors, in particular the change of political regime and the policy of the administrators, since the revolution on 1932 A.C. to attract people to settle in Ayutthaya, has tremendously affected the physical appearance of the city. The next step will focus on analysing the present image in order to determine sites which can be preserved. For this, a study along the path will be undertaken to locate those sights significant enough to maintain the image of ancient Ayutthaya. Historical remains can be grouped, according to their significance and landscaping quality, into 13 paths, as the following

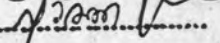
- 1) Seventeen sites are identified as completely no landscaping problems.
- 2) Eleven sites have no problems at present, but can possibly demonstrate problems in future.
- 3) Four sites have some problems, not very sesions, and
- 4) Eight sites with sesions problems.

The proposed means to solve problems and to develop landscaping, based on city planning method, will cover 4 levels. 1) At changwad level, the important role of urbanization. 2) At city level, recommended ratio between the building height and ground area coverage. 3) At community level, land utilization in harmony with building height and ground area coverage, 4) At site level, basic land contour for landscaping development is recommended for further landscape architectural studies.

ภาควิชา ..... การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา ..... การวางผังเมือง
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เตชะ บุญคำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ

และเพื่อน ๆ ทุกคน ด้วยความรู้สึที่พิเศษจากใจ

ขอบคุณ

อิทธิพงศ์ ตันมณี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฑ
สารบัญแผนที่	ฒ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
สารบัญรูปภาพ	ด
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของวิทยานิพนธ์.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	2
เป้าหมายของวิทยานิพนธ์.....	3
วัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษา.....	4
แหล่ง และที่มาของข้อมูล.....	5
2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	6
2.1 ความงามในเมือง.....	6
2.2 Conservation Policy Statement.....	10
2.3 ตัวอย่างงานสำรวจเพื่อพัฒนาภูมิทัศน์.....	11
2.4 จุดลำเรือสูงสุดของเมือง.....	13

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	ลักษณะทั่วไปและความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของเมืองพระนครศรีอยุธยา	15
	3.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	15
	3.1.1 ลักษณะทางกายภาพในระดับจังหวัด.....	15
	ที่ตั้งและอาณาเขต	15
	การปกครอง.....	17
	ลักษณะภูมิประเทศ.....	19
	ลักษณะภูมิอากาศ.....	20
	ทรัพยากรน้ำ.....	22
	ทรัพยากรอื่น ๆ.....	23
	การใช้ที่ดิน.....	23
	พื้นที่โบราณสถาน.....	24
	การคมนาคมและการขนส่ง.....	24
	3.1.2 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	29
	สภาพพื้นที่ภูมิประเทศ และการแบ่งเขตการปกครอง...	29
	การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	32
	การเปรียบเทียบการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2509 2520 2527.....	38
	การคมนาคมขนส่ง.....	40
	- การเข้าถึงพื้นที่.....	40
	- การคมนาคมขนส่งภายในพื้นที่.....	42
	ประชากร.....	46
	การบริการสังคม.....	49
	การท่องเที่ยว.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 ความเปลี่ยนแปลงในทัศนียภาพและรูปแบบของเมืองอยุธยา....	54
3.2.1 ทัศนียภาพและรูปแบบดั้งเดิมของเมืองในยุคกรุงเก่า..	54
3.2.1.1 ท่าเลที่ตั้งและการเกิดเมือง.....	54
3.2.1.2 ผังเมืองกรุงศรีอยุธยา.....	60
3.2.1.3 เส้นทางคมนาคม.....	61
3.2.1.4 การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่.....	62
3.2.1.5 อาคารและสิ่งปลูกสร้าง.....	62
3.2.1.6 หมู่บ้านชาวต่างประเทศในกรุงศรีอยุธยา.	63
3.2.1.7 การค้าขายและการตลาด.....	64
3.2.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเมืองหลังการเสียกรุง....	66
3.2.2.1 การฟื้นตัวของเมืองในบริเวณเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา.....	66
3.2.2.2 การเกาะกลุ่มของประชากร.....	68
3.2.2.3 ฐานะทางการปกครองของเมือง.....	72
3.2.2.4 การก่อตั้งสถานที่ราชการเพื่อตั้งประชาชน	74
3.2.2.5 การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	76
3.2.2.6 การบูรณะสภาพเมืองเก่า.....	76
3.2.3 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเมืองหลังการเปลี่ยนแปลง การปกครองในปี พ.ศ. 2475.....	78
3.2.3.1 ฐานะของเมือง.....	78
3.2.3.2 ผลกระทบจากนโยบายของผู้บริหารประเทศ	79
3.2.3.3 ผลกระทบจากการพัฒนาคมนาคมทางบก..	81
3.2.3.4 ผลกระทบจากการตั้งหน่วยงานบริหารราชการ ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น.....	81
3.2.3.5 การบูรณะเกาะเมือง.....	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
1. ไชยสถาน.....	86
2. การคมนาคม.....	88
3.3 สรุป ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเมือง.....	91
4 การศึกษาลักษณะและองค์ประกอบของเมือง (Urban Element).....	94
4.1 การศึกษาสารูปแห่งเมือง (Image of the City).....	95
องค์ประกอบทั้ง 5 ประการที่มีผลต่อการรับรู้เมือง.....	96
4.1.1 เส้นทางสัญจร (Paths).....	96
4.1.1.1 เส้นทางผ่านเมือง.....	97
4.1.1.2 เส้นทางมุ่งสู่เมือง.....	97
4.1.1.3 เส้นทางสัญจรภายในเมือง	101
ก. เส้นทางสัญจรภายในเขตเทศบาล.....	103
ข. เส้นทางภายนอกเขตเทศบาล.....	111
4.1.1.4 สรุปเส้นทาง.....	116
4.1.2 เส้นแนวขอบ (Edges).....	118
- เส้นขอบระดับใหญ่.....	118
- เส้นขอบระดับกลาง.....	118
- เส้นขอบระดับละเอียด.....	118
4.1.3 จุดรวมกระจุก (Nodes).....	118
4.1.4 ย่าน (District).....	120

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.1.4.1 ย่านพื้นที่แข็ง.....	121
ก. บริเวณพื้นที่ประวัติศาสตร์ (Historic Site).....	122
ข. พื้นที่ชุมชนเมืองใหม่ (New Town)	131
4.1.4.2 ย่านพื้นที่อ่อน.....	137
ก. สวนสาธารณะในเมือง (Community Park).....	137
ข. ทุ่งนาโล่ง (Field).....	139
4.1.4.3 สรุปรย่าน.....	140
4.1.5 ที่หมายตา (Landmark).....	141
ที่หมายตาระยะไกล (Distant Landmark).....	143
ที่หมายตาระยะใกล้ (Local Landmark).....	143
จุดหมายตาที่มีผลทางด้านลบต่อภูมิทัศน์เมือง.....	145
4.2 องค์ประกอบย่อยภายในเมือง.....	147
ทิวทัศน์ (Vista).....	147
ลักษณะกายภาพในแนวตัด.....	149
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเส้นทางสัญจร (Paths) และโบราณสถาน	150
4.3.1 เกณฑ์ในการกำหนดเส้นทางเพื่อการควบคุมภูมิทัศน์เมือง	150
4.3.2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง.....	159
4.3.3 สรุปร.....	162
5 การศึกษาและวิเคราะห์คุณภาพภูมิทัศน์เมืองจากเส้นทางสัญจร.....	164
5.1 เส้นทางผ่านเมือง.....	166

5.1.1	ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32.....	166
5.1.2	เส้นทางรถไฟ.....	170
5.2	เส้นทางมุ่งสู่เกาะเมือง และเส้นทางน้ำ.....	175
5.2.1	ทางหลวงหมายเลข 309 (จากกรุงเทพฯ) และถนน โรจนะ.....	175
5.2.2	เส้นทางสาย 309 (จากอ่างทอง).....	188
5.2.3	เส้นทางน้ำ.....	192
5.3	เส้นทางเชื่อมภายในพื้นที่.....	208
	ส่วนที่ 1 เส้นทางบริเวณภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา	208
5.3.1	ถนนคู່ทอง.....	208
5.3.2	ถนนศรีสรรเพชญ์.....	230
5.3.3	ถนนชีภูน.....	241
5.3.4	ถนนนเรศวร.....	246
	ส่วนที่ 2 เส้นทางบริเวณรอบนอกเกาะเมือง.....	251
5.3.5	เส้นทางหมายเลข 3058	252
5.3.6	เส้นทางหมายเลข 3059.....	258
5.3.7	เส้นทางหมายเลข 3060.....	265
5.3.8	เส้นทางไปวัดไชยวัฒนารามถึงหมู่บ้านโปรตุเกส....	274
5.4	สรุป คุณภาพภูมิทัศน์เมืองตามเส้นทางสัญจร.....	278
6	สรุปและเสนอแนะ.....	283
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	283
6.1.1	คุณภาพภูมิทัศน์เมือง.....	283
6.1.2	ลักษณะของปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมือง.....	285
6.1.3	สาเหตุของปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมืองพระนครศรีอยุธยา	290

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	292
6.2.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองด้วยวิธี ทางผังเมือง.....	292
ก. ระดับจังหวัด.....	293
ข. ระดับเมือง.....	295
ค. ระดับชุมชน.....	297
ง. ระดับบริเวณ.....	297
6.3 แนวทางปฏิบัติ.....	307
6.4 ข้อเสนอแนะการศึกษาต่อ.....	307
รายการอ้างอิง.....	309
ประวัติผู้เขียน.....	311

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	แสดงพื้นที่ในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา.....	30
2.	แสดงการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา (ปี 2527) ..	36
3.	แสดงการเปรียบเทียบการใช้ที่ดินบริเวณเขตเทศบาล เมืองนครศรีอยุธยา.....	38
4.	แสดงประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา.....	47
5.	แสดงจำนวนประชากร และอัตราการเปลี่ยนแปลงในเขต และ นอกเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2525-2531.....	48
6.	แสดงการนำที่หมายตา มาผสมกับเส้นทาง.....	157

สารบัญแนพื้นที่

แนพื้นที่	หน้า
3.1 แสดงตำแหน่งที่ตั้ง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	16
3.2 แสดงการแบ่งเขตการปกครอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	18
3.3 แสดงลักษณะภูมิประเทศ และการใช้ที่ดิน.....	21
3.4 แสดงระบบคมนาคมขนส่ง และปริมาณการจราจรกรุงเทพ-อยุธยา.....	28
3.5 แสดงการแบ่งเขตตำบล และเขตเทศบาล.....	31
3.6 แสดงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2527.....	35
3.7 แสดงการขยายตัวของเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2496-2527.....	37
3.8 แสดง Existing Building Coverage.....	39
3.9 แสดงเส้นทางสัญจรภายในเมืองพระนครศรีอยุธยา.....	45
3.10 แสดงความเป็นมาของผังเมืองอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 1893 เป็นต้นมา	56
3.11 แสดงการเกาะกลุ่มของประชากรภายหลังการเลิกกรุง ประมาณปี พ.ศ. 2370.....	71
3.12 แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	77
4.1 แสดงเส้นทางสัญจรผ่านเมือง.....	98
4.2 แสดงเส้นทางสัญจรมุ่งสู่เมือง.....	100
4.3 แสดงเส้นทางสัญจรภายในเมือง.....	102
4.4 แสดงจุดรวมกระจุก (Nodes) และเส้นแนวขอบ (Edges)....	119
4.5 แสดงย่านพื้นที่ประวัติศาสตร์ (Historic Site District)...	123
4.6 แสดงย่านชุมชนเมืองใหม่ (New Town District).....	133
4.7 แสดงย่านพื้นที่อ่อน (Soft Landscape District).....	138
4.8 แสดงจุดที่หมายตา (Landmark).....	142
4.9 แสดงองค์ประกอบหลัก 5 ประการของสราฐเมืองอยุธยา.....	146

สารบัญแผนที่ (ต่อ)

แผนที่	หน้า
4.10 แสดงจุดทิวทัศน์ (Vista) ที่สำคัญภายในเมือง.....	148
4.11 แสดงลักษณะทางกายภาพของเมืองในแนวตัด.....	149
4.12 แสดงการนำจุดที่หมายตา (Landmart) ผสานกับเส้นทาง (Paths)	158
5.1 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 32 ถึงเจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล.....	169
5.2 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางรถไฟถึงเจดีย์วัดใหญ่ชัยมงคล และปัญหาที่เป็น ไปได้ในอนาคต	172
5.3 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางรถไฟถึงเจดีย์วัดอโยธยา เจดีย์วัดสุทธินาราม เจดีย์วัดวิหารขาว (ร้าง) และปัญหาที่เป็นไปได้ในอนาคต.....	174
5.4 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 309 ถึงเจดีย์วัดสามปลื้ม และปัญหาที่เป็นไป ได้ในอนาคต.....	181
5.5 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 309 สะพานปรีดี-ธำรง และปัญหาที่เป็น ไปได้ในอนาคต.....	183
5.6 แสดงทิวทัศน์จากถนนโรจนะถึงวัดขุนเมืองใจ.....	185
5.7 แสดงทิวทัศน์จากถนนโรจนะถึงพิพิธภัณฑสถานเจ้าสามพระยา.....	187
5.8 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 309 ถึงเจดีย์วัดภูเขาทอง และปัญหาที่ อาจเป็นไปได้ในอนาคต.....	191
5.9 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงป้อมเพชร และปัญหาที่อาจเป็นไปได้ใน อนาคต.....	194
5.10 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงวัดพุทธโสธรวรย์.....	196
5.11 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงวัดเขนโยเซฟ.....	198
5.12 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงวัดไชยวัฒนาราม.....	200
5.13 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงวัดธรรมาราม วัดกษัตราธิราช เจดีย์ศรีสุริโยทัย.....	202

สารบัญแผนที่ (ต่อ)

แผนที่	หน้า
5.14 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงพระราชวังจันทร์เกษม.....	205
5.15 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางน้ำถึงสะพานปรีดี-ธำรง และปัญหาที่อาจ เกิดขึ้นในอนาคต.....	207
5.16 แสดงทิวทัศน์จากถนนอุทงถึงพระราชวังจันทร์เกษม.....	218
5.17 แสดงทิวทัศน์ที่มีปัญหาในปัจจุบันจากถนนอุทงถึงเจดีย์คู่วัดเขียน...	221
5.18 แสดงทิวทัศน์ที่มีปัญหาในปัจจุบันจากถนนอุทงถึงวัดญาณเสน.....	223
5.19 แสดงทัศนียภาพจากถนนอุทงถึงทัศนียภาพริมคลองเมือง.....	225
5.20 แสดงทิวทัศน์จากถนนอุทงถึงทัศนียภาพริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหัวแหลม.....	227
5.21 แสดงทิวทัศน์จากถนนอุทงถึงอุทยานประวัติศาสตร์สวนสมเด็จพระเจ้า	229
5.22 แสดงปัญหาทางทิวทัศน์จากถนนศรีสรรเพชญ์ถึงวัดบรมพุทธาราม..	234
5.23 แสดงทิวทัศน์จากถนนศรีสรรเพชญ์ถึงศาลหลักเมือง ศูนย์แนะนำ นักท่องเที่ยว.....	236
5.24 แสดงทิวทัศน์จากถนนศรีสรรเพชญ์ถึงเจดีย์วัดเกษ คุ้มขุนแผน วัดพระราม.....	238
5.25 แสดงทัศนียภาพจากถนนศรีสรรเพชญ์ถึงวิหารมิ่งมงคลพิตร บริเวณ พระราชวังหลวง วัดพระศรีสรรเพชญ์.....	240
5.26 แสดงทัศนียภาพจากถนนชี่กุนถึงวัดราชบูรณะ วัดมหาธาตุ.....	243
5.27 แสดงปัญหาทางทัศนียภาพจากถนนชี่กุนถึงวัดสุวรรณาวาส.....	245
5.28 แสดงทัศนียภาพถนนนเรศวร บริเวณขึงพระราม.....	248
5.29 แสดงปัญหาทางทัศนียภาพจากถนนนเรศวรถึงวัดมหาธาตุ.....	250
5.30 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางสาย 3058 ถึงวัดกุฎีดาว.....	254
5.31 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางสาย 3058 ถึง วัดมเหยงก์ วัดร้าง และปัญหาที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต.....	257

สารบัญแผนที่ (ต่อ)

แผนที่	หน้า
5.32 แสดงทิวทัศน์และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากเส้นทางสาย 3058 ถึงวัดดุสิตาราม	259
5.33 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 3059 ถึงวัดใหญ่ชัยมงคล.....	262
5.34 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 3059 ถึงวัดพญูเชิง.....	264
5.35 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 3060 ถึงเพนียดคล้องช้าง.....	269
5.36 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 3060 ถึงวัดสามวิหาร.....	271
5.37 แสดงทิวทัศน์จากถนนสาย 3060 ถึงวัดแม่นางปลื้ม.....	273
5.38 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางสู่บ้านโปรตุเกสถึงวัดไชยวัฒนาราม....	275
5.39 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางสู่บ้านโปรตุเกสถึงวัดเขนโยเซฟ.....	277
5.40 แสดงทิวทัศน์จากเส้นทางสู่บ้านโปรตุเกสถึงวัดพุทธโสธรวรย์.....	279
6.1 แสดงคุณภาพภูมิทัศน์เมืองอยุธยา.....	284
6.2 เสนอแนะ Building Coverage.....	296
6.3 เสนอแนะ Building Heiaht.....	296.1
6.4 เสนอแนะการใช้ที่ดิน.....	296.2

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงอัตราส่วนจำนวนโบราณสถาน.....	25
2. แสดงพาหนะในการเดินทาง (เที่ยวมา) ของผู้ตอบแบบสอบถาม ชาวไทยและชาวต่างประเทศ.....	41
3. แสดงสิ่งดึงดูดความสนใจให้เดินทางมาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของชาวไทยและชาวต่างประเทศ.....	52
4. แสดงต้นเหตุแห่งปัญหา.....	289
5. แสดงสาเหตุของปัญหาทางด้านภูมิทัศน์เมือง.....	291

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
แสดง ภาพวาดทัศนียภาพสมัยกรุงเก่า.....	57
แสดง ผังเมืองพระนครศรีอยุธยา ก่อนสมัยสมเด็จพระนารายมหาราช...	59
แสดง มุมมองตามเส้นทางหมายเลข 32.....	167
แสดง มุมมองตามเส้นทางรถไฟ.....	171
แสดง มุมมองตามเส้นทางหมายเลข 309 (จากกรุงเทพฯ) ถนนโรจนะ	176-178
แสดง มุมมองตามเส้นทางหมายเลข 309 (ไปอ่างทอง).....	189
แสดง มุมมองตามเส้นทางหมายเลข 309 (มาจากอ่างทอง).....	190
แสดง มุมมองตามถนนอุทัยทอง.....	209-216
แสดง มุมมองตามถนนศรีสรรเพชญ์.....	231-232
แสดง มุมมองตามถนนนันทิคุณ.....	242
แสดง มุมมองตามถนนนเรศวร	247
แสดง มุมมองตามถนนสาย 3058	253
แสดง มุมมองตามถนนสาย 3059	260
แสดง มุมมองตามถนนสาย 3060	266-267
เสนอแนะ การปรับปรุงมุมมองจากถนนสาย 309 - เจดีย์วัดสามปลื้ม...	299
เสนอแนะ การปรับปรุงมุมมองจากเส้นทางน้ำ - บ่อมเพชร.....	300
เสนอแนะ การปรับปรุงมุมมองจากถนนอุทัยทอง - พระราชวังจันทร์เกษม..	301
เสนอแนะ การปรับปรุงมุมมองจากถนนอุทัยทอง - เจดีย์วัดเขียน.....	303
เสนอแนะ การปรับปรุงมุมมองบริเวณวัดสุวรรณาวาส.....	307